

Umhverfisstefna Mosfellsbæjar 2018-2030

MOSFELLSBÆR

INNGANGUR

Mosfellsbær er um 11.000 manna bæjarfélag sem vaxið hefur ört undanfarin ár. Íbúafjöldgun er ein sú mesta á landinu, enda virðist eftirsóknarvert að búa í grænum bæ með ríka tengingu við náttúru og útivist, og þá blöndu borgarsamfélags og sveitar sem þar er að finna.

Bærinn er í útjaðri höfuðborgarsvæðisins og er um 220 ferkílómetrar að stærð, og státar af víðáttumiklum náttúrulegum svæðum með fell, heiðar, vötn og strandlengju.

TILGANGUR

Umhverfisnefnd Mosfellsbæjar ákvað í árslok 2017 að setja fram metnaðarfulla stefnu um hvernig Mosfellsbær skuli þróast á sjálfbæran og framsækinn hátt á næstu árum og áratugum. Markmiðið er að í Mosfellsbæ byggist upp til framtíðar enn sterkara og heilbrigðara samfélag öllum til heilla. Lögð er áhersla á sérstöðu og sjálfstæði bæjarfélagsins en einnig á stöðu bæjarins og hlutverk í samfelldri byggð höfuðborgarsvæðisins.

Lögð er áhersla á að heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna endurspeglit í umhverfisstefnu bæjarins.

Tilgangurinn með umhverfisstefnu er margþættur, m.a.:

- auka umhverfisvitund íbúa
- stuðla að heilsusamlegri samfélagi
- auka lífsgæði íbúa
- tryggja hreina og óspillta náttúru
- hvetja til aukinnar útivistar
- hafa sjálfbæra þróun að leiðarljósi í starfsemi bæjarins

VINNA AÐ SJÁLFBÆRNI

Mosfellsbær er annt um umhverfi sitt og hefur unnið öturlega að sjálfbærnimarkmiðum á undanförunum árum.

Bæjarstjórn Mosfellsbæjar samþykkti í janúar 2001 framkvæmdaáætlun um sjálfbæra þróun fyrir sveitarfélagið, Staðardagskrá 21, ásamt því að undirrita svokallaða Ólafsvíkuryfirlýsingu og hafa þar með sjálfbæra þróun að leiðarljósi við ákvarðanatöku sína.

Mosfellsbær hlaut viðurkenningu fyrir útgáfu á Sólargeislanum, fréttabréfi um Staðardagskrá 21 í Mosfellsbæ og Staðardagskrárverðlaunin 2001.

Árið 2008 var ákveðið að ráðast í heildar endurskoðun á Staðardagskrá 21 fyrir Mosfellsbæ.

Stefnumótun Mosfellsbæjar um sjálfbært samfélag til 2020 var samþykkt í ágúst 2009, ásamt framkvæmdaáætlun þar sem fram kom listi yfir fjölda verkefna er snúa að sjálfbærri þróun, og árlegum verkefnalista sem unnin skyldi í samráði við nefndir og stofnanir bæjarins, þar sem fram koma tímasett og mælanleg markmið.

Stefnan var vel kynnt og gerð aðgengileg íbúum á heimasíðu bæjarins og bæklingi hvert heimili í bænum.

Mosfellsbær hefur einnig tekið þátt í ýmsum verkefnum um sjálfbærni. Þar má nefna þátttöku í norrænu samstarfsverkefni um sjálfbærni og uppbyggingu betri miðbæja og íbúalýðræði (Attractive Nordic Towns), sem hófst haustið 2017 og stendur til 2019.

Mosfellsbær ákvað í lok árs 2017 að hefja vinnu við endurskoðun á nýrri umhverfisstefnu fyrir Mosfellsbæ. Lögð var áhersla á að umhverfisstefnan yrði unnin í góðu samráði við íbúa Mosfellsbæjar og endurspeglaði þau markmið um sjálfbæra þróun sem kæmu fram í heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Vinna við nýja umhverfisstefnu hófst í ársbyrjun 2018 undir leiðsögn umhverfisnefndar í samstarfi við umhverfissvið Mosfellsbæjar.

Í þeirri vinnu var boðað til opins íbúafundar um umhverfismál í mars 2018 þar sem kallað var eftir áherslum íbúa varðandi umhverfismál og sjálfbærni í Mosfellsbæ. Sú vinna fór fram í vinnustofu undir handleiðslu ráðgjafa frá KPMG og tókst vel, og margar góðar hugmyndir komu þar fram. Unnið var með eftirfarandi áhersluflokka og fengu fundargestir það verkefni að setja fram sínar hugmyndir að markmiðum, mikilvægustu aðgerðum til að ná þeim markmiðum og hvað íbúar sjálfir gætu gert til að hrinda þeim markmiðum í framkvæmd:

Skógrækt og landgræðsla
Vatnsvernd og náttúruvernd
Umhverfisfræðsla

Útivist og lýðheilsa
Mengun, hljóðvist, loftgæði og samgöngur
Endurvinnsla, neysla og græn innkaup

Reynt er að taka tilliti til þeirra áherslna sem fram komu á opna íbúafundinum við gerð umhverfisstefnunnar.

HEIMSMARKMIÐ SAMEINUÐU ÞJÓÐANNA

Við gerð umhverfisstefnu Mosfellsbæjar voru höfð til hliðsjónarheimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun og þau verkefni sem falla undir þau. Í hverjum kafla er gerð sérstaklega grein fyrir því hvaða kafla heimsmarkmiðana er sérstaklega horft til.

Sérstaklega er horft til 11 kafla heimsmarkmiðana sem snúa að sjálfbærni sveitarfélaga, skipulagi þeirra og uppbyggingu, en einnig koma margir fleiri kaflar markmiðanna við sögu.

STEFNUR

Endurskoðun á umhverfisstefnu Mosfellsbæjar tengist beint þeirri stefnumótun sem fram fór hjá Mosfellsbæ árið 2008. Að þeirri vinnu komu starfsmenn Mosfellsbæjar, kjörnir fulltrúar og íbúar sveitarfélagsins og var í stefnumótunarskýrslu sem lögð var fram í lok stefnumótunar sett fram eftirfarandi framtíðarsýn:

- *Mosfellsbær er eftirsótt bæjarfélag til búsetu þar sem fjölskyldan er í fyrirrúmi.*
- *Mosfellsbær er framsækið samfélag þar sem ábyrgðarkennd ríkir gagnvart náttúru og umhverfi auk þess sem hagkvæmni í rekstri og samfélagsleg ábyrgð eru ávallt höfð að leiðarljósi.*
- *Stjórnsýsla og þjónusta Mosfellsbæjar er skilvirk, ábyrg, vönduð og í fremstu röð á Íslandi.*
- *Mosfellsbær er eftirsóknarverður vinnustaður hæfra einstaklinga þar sem áhersla er lögð á persónulega og nútímalega þjónustu.*

Í stefnumótuninni voru skilgreind gildi Mosfellsbæjar, sem eiga að vera leiðarljós í allri starfsemi sveitarfélagsins; **jákvæðni, virðing, umhyggja og framsækni.**

Hlutverk Mosfellsbæjar sem sveitarfélags var skilgreint á eftirfarandi máta:

"Mosfellsbær er framsækið sveitarfélag sem ræktar vilja og virðingu".

UPPBYGGING UMHVERFISSTEFNU

Umhverfisstefna Mosfellsbæjar er nokkurs konar regnhlíf yfir hinum ýmsu stefnum bæjarfélagsins sem snúa að umhverfismálum og sjálfbærni. Málaflokkarnir eru eftirfarandi.

1. Umhverfisfræðsla/umhverfismennt
2. Skógræktarstefna
3. Landgræðslustefna
4. Samgöngustefna
5. Útivist og lýðheilsa
6. Vatnsvernd
7. Mengun, hljóðvist og loftgæði
8. Neysla og úrgangur
9. Náttúruvernd
10. Dýrahald

Þar eru sett fram markmið í hinum ýmsu málaflokkum og tilgreindar þær leiðir eða verkefni sem stuðla geti að því að þeim markmiðum verði náð.

SÝN / YFIRMARKMIÐ

Mosfellsbær vill vera í fremstu röð sveitarfélaga hvar varðar sjálfbæra þróun, og mun því leitast við að vera framsækið, umhverfisvænt og nútímalegt bæjarfélag sem býður upp á fjölbreytileika.

1. UMHVERFISFRÆÐSLA

Markmið

- Mosfellsbær vill auka umhverfisvitund bæjarbúa um hvernig hægt sé að auka lífsgæði sín og stuðla að óspilltri náttúru með því að umgangast umhverfi og náttúru af þekkingu og virðingu.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Fræðsluefni um náttúru Mosfellsbæjar gert aðgengilegt á heimasíðu bæjarins og/eða bæklingi
- Boðið verði uppá fræðslufundi í samráði við fagsamtök í bænum, eins og SkógMos og Mosverja
- Fyrirtæki verði hvött til að setja sér stefnu í umhverfismálum.

Markmið

- Lögð verði áhersla á útikennslu í skólum Mosfellsbæjar

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Mosfellsbær stuðli að uppsetningu útikennslusvæða í nágrenni skólanna

Markmið

- Boðið verði uppá umhverfisfræðslu í vinnuskóla Mosfellsbæjar

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Útbúið verði kynningarefni um umhverfismál fyrir vinnuskólann.

Markmið

- Aðgengi verði aukið að umhverfi og náttúru í Mosfellsbæ

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Tryggt sé að upplýsingar um útivistarsvæði og friðlýst svæði séu aðgengilegar á heimasíðu bæjarins.

2.SKÓGRÆKT

Markmið

- Aukin áhersla verði á skógrækt til skjólmyndunar og útivistar fyrir almenning, í sátt við umhverfi og íbúa.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Samstarf við Skógræktarfélag Mosfellsbæjar verði aukið.
- Haldnir verði sameiginlegir fræðslufundir Mosfellsbæjar og Skógræktarfélags Mosfellsbæjar um skógræktarmál.
- Sérstakur starfsmaður í garðyrkjudeild Mosfellsbæjar verði tengiliður við skógræktarfélagið og aðstoði við grísjun og viðhald skógarsvæða.

Markmið

- Skógrækt í Mosfellsbæ verði með ábyrgum og skipulögðum hætti.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Upplýsingar um starf Skógræktarfélags Mosfellsbæjar verði kynnt fyrir umhverfisnefnd Mosfellsbæjar árlega, þar sem fram koma upplýsingar um starf félagsins á síðasta ári og áætlun um starf þess á nýju ári.

Markmið

- Skógur verði nýttur sem skjólgróður.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Farið verði í samstarfsverkefni Mosfellsbæjar og Skógræktarfélags Mosfellsbæjar þar sem gróðri er skipulega plantað sem skjólgróðri á völdum svæðum í bænum.

Markmið

- Skógræktarsvæði verði opin almenningi til útivistar.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Skógræktarfélag Mosfellsbæjar leggi aukna áherslu á grísjun skóga og stígagerð á skógræktarsvæðum í samstarfi við Mosfellsbæ.
- Farið verði í samstarfsverkefni Mosfellsbæjar og Skógræktarfélags Mosfellsbæjar um uppbyggingu skógræktarsvæða

3. LANDGRÆÐSLA

Markmið

- Mosfellsbær vill stuðla að því að komið verði í veg fyrir skemmdir á landsvæðum og unnið að uppgræðslu örfoka mela

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Aukin áhersla verði sett á uppgræðslu örfoka lands og að draga úr jarðvegsrofi
- Samstarf verði aukið við Langræðsluna um uppgræðslu lands.
- Stöðvað verði landbrot af völdum fallvatna.

Markmið

- Dreigið verði úr ofbeit á grónu landi.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Fram fari fagleg úttekt ástandi beitarhólfa og beitarlönda í Mosfellsbæ.

Markmið

- Stuðlað verði að verndun líffræðilegrar fjölbreytni og uppbyggingu vistkerfa.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Stefnt verði að endurheimt mikilvægra vistkerfa eins og votlendis og birkiskógar þar sem þess er kostur.

Markmið

- Unnið verði að eyðingu ágengra plöntutegunda.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Unnið verði skipulega að því að slá lúpínu og skógarkerfil í sveitarfélaginu til að hindra útbreiðslu á viðkvæmum svæðum, útivistarsvæðum og opnum svæðum í byggð.

Markmið

- Auka sjálfbæra landnýtingu innan sveitarfélagsins.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Íbúar verði hvattir til þess að nýta land á sjálfbæran mál.
- Mosfellsbær bjóði íbúum uppá matjurtagarða til ræktunar á hagstæðu verði.

4.SAMGÖNGUR

Markmið

- Aukin áhersla verði á visvænar samgöngur og að auka hlut almenningssamgangna í samgöngum

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Tekinn verði virkur þáttur í Evrópsku Samgönguvikunni í samstarfi við önnur sveitarfélög.
- Tryggt verði að öll hverfi í sveitarfélaginu hafi góðan aðgang að almenningssamgöngum.

Markmið

- Lögð verði áhersla á að tryggja gott göngu- og hjólastíganet í sveitarfélaginu og gera hjólréiðar að raunverulegum valkosti í samgöngum

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Unnið verði að fjölgun göngu- og hjólréiðastíga, og viðhaldi núverandi stíga.

Markmið

- Gera hjólréiðar að raunverulegum valkosti í samgöngum

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Unnið verði sem sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu að samræmingu í uppbyggingu á hjólréiðastígakerfinu og merkingum hjólréiðastíga.

Markmið

- Lögð sé áhersla á umferðaröryggi

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Leitast verði við að aðskilja umferð hjólandi frá umferð gangandi með aðgreiningu stíga.
- Hugað verði að fjölgun gangbrauta eða undirganga við umferðapunga vegi.

5. ÚTIVIST OG LÝÐHEILSA

Markmið

- Áfram verði stuðlað að útivist og heilsueflingu í sveitarfélaginu

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Áfram verði unnið að uppbyggingu útivistarsvæða í Mosfellsbæ og aðgengi þeirra tryggt.
- Upplýsingar um útivistarsvæði og náttúruperlur í Mosfellsbæ verði bættar og gerðar aðgengilegar almenningi.
- Reglulegt eftirlit fari fram með viðhaldi opinna leiksvæða í bænum.
- Mosfellsbær verði áfram þátttakandi í verkefninu Heilsueflandi samfélag

Markmið

- Allir íbúar í Mosfellsbæ hafi góðan aðgang að fallegri náttúru og góðum útivistarsvæðum

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Haldið verði áfram að merkja gönguleiðir á völdum stöðum í bænum, s.s. með stikum, fræðsluskiltum eða stígagerð.
- Samstarf verði aukið með Reykjavíkurborg um viðhald og verndun Úlfarsfells sem útivistarsvæðis.

6. VATNSVERND

Markmið

- Aðgengi að hreinu vatni verði áfram tryggt.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Virkt effirlit verði haft með gæðum neysluvatns og mengunarmálum í vatnsbólum Mosfellsbæjar.
- Virkt effirlit verði haft með ástandi og hreinsun rotþróa í Mosfellsbæ.

Markmið

- Komið verði í veg fyrir mengun í regnvatnsfráveitu.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Brugðist verði strax við ábendingum og vísbendingum um hvers konar mengun í fráveitu.

Markmið

- Komið verði í veg fyrir mengun í ám og vötnum.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Bæklingi, Verndum árnar okkar, verði gert aðgengilegt íbúum.

7. MENGUN, HLJÓÐVIST OG LOFTGÆÐI

Markmið

- Reynt verði að draga úr neikvæðum áhrifum mengunar, hvort sem er í lofti, á láði eða legi.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Áfram fari fram gott samstarf við Heilbrigðiseftirlit Kjósarsvæðis vegna mengandi starfsemi.
- Brugðist verði skjótt við öllum ábendingum eða vísbendingum um mengun.

Markmið

- Lögð verði áhersla á öruggt og heilsusamleg loftgæði fyrir íbúa

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Mælingar fari fram á loftgæðum í Mosfellsbæ.
- Götur og stígar verði hreinsaðir af fokefnum þegar ástæða er til, t.d. vegna framkvæmda.

Markmið

- Dregið sé úr mengun frá bílaumferð

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Almennigur verði hvattur til að draga úr notkun nagladekkja eins og kostur er.

Markmið

- Dregið verði úr áhrifum umferðarhávaða á byggð.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Fram fari hljóðvistarmælingar við helstu stofnæðar í sveitarfélaginu.

8. NEYSLA OG ÚRGANGUR

Markmið

- Stefnt sé að aukinni endurvinnslu og endurnýtingu á heimilissorpi.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Upplýsingar um grenndarstöðvar, gámastöð Sorpu og aðrar flokkunarleiðir verði aðgengilegar fyrir almenning, s.s. á heimasíðu bæjarins.
- Unnið sé að fjölgun grenndargámastöðva í Mosfellsbæ.

Markmið

- Umgengni á byggingasvæðum verði bætt.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Reglulega fari fram hreinsunaráttak á byggingasvæðum til að tryggja góðan frágang og koma í veg fyrir slyshættu.

Markmið

- Umhverfi Mosfellsbæjar verði fallett og snyrtilegt.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Reglulega fari fram hreinsunaráttak í bænum þar sem opin svæði, stígar og götur eru hreinsuð, og íbúar eru hvattir til að hreinsa til í sínu nærumhverfi.
- Áfram verði veittar umhverfisviðurkenningar til einstaklingar, stofnana eða fyrirtækja í Mosfellsbæ, fyrir góðan árangur í umhverfismálum.

Markmið

- Mosfellsbær vill auka aðgengi að vistvænum vörum.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Fræðsla um vistvæn innkaup verði gerð aðgengileg almenningi og íbúar hvattir til að huga að neyslustýringu.
- Fyrirtæki í Mosfellsbæ verði hvött til að bjóða vistvænar eða umhverfismerktar vörur og vörur framleiddar í heimabyggð.

Markmið

- Dregið verði úr notkun á plasti.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Fyrirtæki í Mosfellsbæ verði hvött til þess að draga úr notkun á plastpokum í sinni starfsemi.
- Íbúar eru hvattir til þess að draga úr notkun á plastpokum og nýta í staðinn margnota poka til innkaupa.

Markmið

- Dregið verði úr matarsóun.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Unnið verði með mótuneytum í stofnunum bæjarins að því að draga úr matarsóun og auka nýtingu hans.

9. NÁTTÚRUVERND

Markmið

- Lögð verði áhersla á vernd fallegrar og ósnortinar náttúru

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Lögð verði áhersla á verndun strandlengjunnar og leirunnar við Leiruvog.

Markmið

- Lögð verði áhersla á friðlýsingu verðmætra náttúrusvæða

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Áfram verði unnið að friðlýsingu náttúruvætta og gerð friðlýsingaráætlana í Mosfellsbæ.

Markmið

- Upplýsingar um friðlýst svæði verði aðgengileg almenningi.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Upplýsingar um friðlýst svæði verði gerð aðgengileg almenningi í fræðsluefni, m.a. á heimasíðu bæjarins.

Markmið

- Treysta þarf mikilvægi Varmár sem mikilvægs útivistarsvæðis í byggð.

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Farið sé í varanlegar aðgerðir til að koma í veg fyrir bakkarof og til að tryggja aðgengi meðfram ánni.

10. DÝRAHALD

Markmið

- Við allt dýrahald, verði lögð áhersla á velferð dýra

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Dýraeffirlitsmaður tilkynni alla slæma meðferð á dýrum til Matvælastofnunar sem fer með málefni dýravelferðar.

Markmið

- Upplýsingar um dýrahald í Mosfellsbæ verði aðgengilega íbúum

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Reglur um hundahald, kattahald, hæsnahald og kanínur verði aðgengilegar á heimasíðu Mosfellsbæjar

Markmið

- Komið verði í veg fyrir að meindýr hafi neikvæði áhrif á náttúrulegt dýralíf

Leiðir að markmiðum/Verkefni

- Unnið verði að takmörkun á fjölgun refa, minka og vargfugla í sveitarfélaginu með aðstoð meindýraeyða.

